

Jacek Moskalewicz, Janusz Sierosławski

20TH ANNUAL ALCOHOL EPIDEMIOLOGY SYMPOSIUM, RUSCHLIKON – SZWAJCARIA, 3-10 czerwca 1994

Gospodarzem 20-tego Sympozjum Towarzystwa Społecznych i Epidemiologicznych Badań nad Alkoholem im. Kettila Bruuna był Szwajcarski Instytut Zapobiegania Alkoholizmowi i Narkomanii. Sympozjum odbywało się w Ruschlikon koło Zurichu. Lista uczestników obejmowała blisko 150 osób z dwudziestu kilku krajów świata. Poza czterema sesjami plenarnymi przez cały czas trwania sympozjum obrady toczyły się na trzech równoległych sesjach. Jak co roku, sympozjum było najbardziej reprezentatywnym i pewnie największym przeglądem społecznych i epidemiologicznych badań nad alkoholem.

Próba szczegółowej charakterystyki i podsumowania wszystkich (blisko stu) referatów przedstawionych podczas sympozjum przekracza ramy tego sprawozdania. Spróbujmy jednak chociaż zasygnalizować ważniejsze obszary problematyki poruszanej w czasie obrad.

Sporo miejsca poświęcono kwestii picia przez młodzież, wzorom picia u dorosłych i ich zróżnicowaniu ze względu na płeć i inne zmienne społeczno-demograficzne oraz problemom społecznym i zdrowotnym związanym z alkoholem. Wzory picia oglądane były zarówno z perspektywy analiz statystycznych danych z badań ankietowych realizowanych na dużych próbach, jak i analiz jakościowych bliskich podejściu etnograficznemu.

Kilka referatów koncentrowało się na kwestiach postaw wobec alkoholu i alkoholizmu, postrzeganiu tych kwestii w kategoriach problemów społecznych.

Wiele miejsca zajęły rozważania na temat polityki wobec alkoholu, w tym kwestie monopolu produkcji, a także wpływu reklamy napojów alkoholowych na rozmiary konsumpcji.

Dwa inne nurty reakcji na problemy związane z alkoholem obecne w problematyce obrad to działania prewencyjne na poziomie lokalnym oraz kwestie leczenia uzależnienia od alkoholu.

W poszczególnych referatach i dyskusjach powracały stare i nowsze dylematy, takie jak krzywa Ledermana czy paradoks prewencyjny.

Warto podkreślić, że więcej niż na poprzednich sympozjach było prezentacji dotyczących innych niż alkohol substancji psychoaktywnych. To przesunięcie akcentów znalazło wyraz w plenarnej sesji panelowej „Polityka wobec Narkomanii i Alkoholu na Wschodzie i Zachodzie” (Drug and Alcohol Policy in East and West in Times of Change). W panelu, w którym uczestniczyli Shinji Shimizu (Japonia), Konstantin Krasowski (Ukraina), Jacek Moskalewicz (Polska), Martin Plant (Wielka Brytania) i Henk Garretsen (Holandia) dokonano podsumowania najnowszych trendów w polityce wobec substancji psychoaktywnych. Zdecydowanie więcej miejsca zajęła w dyskusji kwestia narkomanii, która zdaje się odwracać uwagę polityków i opinii publicznej od problemów związanych z alkoholem i lekami psychoaktywnymi. Zainteresowanie opinii publicznej i mediów wydaje się być odwrotnie proporcjonalne do rzeczywistych zagrożeń epidemiologicznych. Wiadomo bowiem, że w większości krajów świata na sto zgonów wskutek używania substancji psychoaktywnych około siedemdziesiąt przypada na zgony spowodowane paleniem tytoniu, blisko trzydzieści – na zgony związane z alkoholem, i zaledwie jeden - dwa przypadki śmierci wiążą się z braniem nielegalnych narkotyków. Skupienie uwagi na substancjach nielegalnych dobrze służy interesom gospodarczym producentów alkoholu, tytoniu i leków psychoaktywnych oraz zabezpiecza interesy fiskalne państwa.

We wszystkich krajach reprezentowanych w panelu, sektor alkoholowy ma bardzo duże wpływy polityczne. Szczególnie silne są one w krajach postkomunistycznych, gdzie skoordynowana akcja rodzimego i zagranicznego kapitału alkoholowego doprowadziła do erozji systemu kontroli nad alkoholem, znacznego wzrostu jego spożycia oraz do dalszego rozpowszechnienia problemów związanych z piciem. Zachodnie kompanie, które u siebie w domu otwarcie wyrażają troskę o interesy zdrowia publicznego, na wschodzie Europy prowadzą agresywną promocję napojów alkoholowych oraz skrajnie nieodpowiedzialny, według kryteriów zachodnich, marketing swoich produktów. Rosnący eksport alkoholu do krajów Europy Wschodniej oznacza nie tylko eksport produktu, ale także eksport problemów, których rozwiązywanie przekracza możliwości ubożających gospodarek tych krajów.

W ostatnich latach przemysł alkoholowy dąży do uzyskania bezpośredniego wpływu na badania, finansując konferencje międzynarodowe, ośrodki

badawcze czy też pojedyncze badania. Wpływ ten widać już w wyborze kierunków badań i płynących z nich rekomendacjach. Kontrowersje związane z tym zagadnieniem były przedmiotem ostrych dyskusji na sesjach i rozmów kularowych.

Oprócz roli forum doświadczeń badawczych, sympozja Towarzystwa Kettila Bruuna stanowią swojego rodzaju wehikuł stymulujący międzynarodowe badania porównawcze. W dniach poprzedzających symposium w Ruschlikon odbyły się tam sesje warsztatowe dotyczące doświadczeń z badań społeczności lokalnych, badań dotyczących płci i alkoholu oraz metodologii badań jakościowych. Ponadto miały miejsce dwa spotkania robocze już realizowanych (także w Polsce) projektów porównawczych nt. alkoholu i samobójstw oraz ewolucji systemów leczenia narkomanii.